

Wstęp pracy magisterskiej

Mit o Andrygonie we współczesności

Wiedza badacza kultury nigdy nie jest niewinna lub neutralna. Jest obciążona partykularnością i subiektywnością. Podejście takie daje możliwość wykreślania różnych, płynnych obszarów tych samych praktyk, a obszary te mogą mieć wiele ścieżek i warstw, krzyżujących się jedna w drugą.

Ch. O. Frake powiedział, że „każde pojęcie, dzięki różnorodnym związkom, wiąże się z wielką liczbą innych pojęć, które z kolei odnoszą się do dalszych pojęć” . W przypadku każdego problemu istnieje sieć powiązań złożona z niezliczonej liczby warstw, wymiarów, które prowadzą do oddzielnych, dokładnie określonych dziedzin. Badacz podejmuje więc próbę rekonstrukcji przynajmniej części tej złożonej struktury, a to, jak wykreśla obszar badawczy zależy od ścieżek, które zauważa i warstw, na których się koncentruje. Niektóre próby prowadzą, przynajmniej w danym momencie, w ślepy zaułek, inne otwierają bogate możliwości. Każde nowe odkrycie zmienia obszar, który już został nakreślony, zmusza też często do pójścia nowym tropem.

Jak ujmuje to L. Grossberg, chociaż nie posiadamy „roszczeń dotyczących totalności lub uniwersalizmu, pragniemy lepiej zrozumieć to, gdzie jesteśmy, tak abyśmy zdołali osiągnąć coś lepszego. Nie chodzi o prześlizgiwanie się nad złożonościami i napięciami; lecz wybór życia z nimi, aby dostrzec walkę o kształt historii (i swoją własną interwencję)...” .

Traktując pisanie jako takie właśnie poszukiwanie, a jednocześnie zafascynowana tym poszukiwaniem, już nie tylko w tekście, ale w otaczającej rzeczywistości, podjęłam temat kobiecości i męskości, a raczej redefinicji tradycyjnych pojęć kobiecości i męskości i przepisów ról z nimi związanych,

wyrażającej się w procesie androgynii.

Kobiecość i męskość, tak jak przejawiają się one w życiu społecznym, są wyznaczone przez interakcję natury i kultury. Biologiczna kobieta i biologiczny mężczyzna stają się społecznymi przedstawicielami tych płci, jeśli egzemplifikują społeczne – zmienne i niekiedy sprzeczne – znaczenia, które wyznaczają kobiecość i męskość w danym społeczeństwie. Innymi słowy, nie wystarczy urodzić się kobietą lub mężczyzną, aby nimi być.

Niekiedy kultura potrafi sprawić, iż cechy biologiczne, jako wyróżnik płci, rozpraszają się, a nawet ulegają inwersji. Zmiany społeczne, szczególnie intensywne w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, doprowadziły do upowszechnienia niezgody, co do zasadności dotychczasowych definicji grup płciowych, oraz do braku akceptacji istnienia stereotypów i uzasadnionych nimi przepisów ról.

Przeformułowania w obrębie ról najlepiej wyraża koncepcja androgynii psychicznej. Tożsamość androgyniczna, która pozwala na przyptywy i odpływy w eksponowaniu cech kobiecych i męskich, w zależności od osoby, czy sytuacji, będzie centralnym nurtem rozważań w mojej pracy. Powodem takiego wyboru jest nie tylko potwierdzona naukowo (w badaniach psychologicznych i socjologicznych) trafność i skuteczność modelu osobowości androgynicznej w codziennym życiu, ale przede wszystkim androgynia, będąca dążeniem do tworzenia osobowości zintegrowanej, pomimo fundamentalności dualizmu człowieka.

Zdając sobie sprawę, że moja praca będzie próbą wykreślenia tylko części złożonej struktury, świadoma niemożności skorzystania z całego bogactwa możliwości, które objawiły się w trakcie poszukiwań, postanowiłam skoncentrować się na trzech warstwach analizy zjawiska androgynii: androgynia pierwotna przekazywana w mitach i obrzędach, obecność androgynii we współczesności ukazana w literaturze naukowej, próba

potwierdzenia zjawiska androgynii za pomocą własnych badań – wywiadów.

W pierwszym rozdziale pragnę przybliżyć pojęcie androgynii pierwotnej, która stała się podstawą do późniejszych poszukiwań i interpretacji w mojej pracy. Przedstawiam więc liczne definicje i synonimy, a także związane z androgynią pojęcie coincidentia oppositorum – łączenia przeciwieństw, realizowane za pomocą różnorodnych sposobów, np.: za pomocą rytualnej orgii, czy ascezy i kontemplacji mistyków. Jednak wszystkie te mity, symbole i obrzędy zawierające coincidentia oppositorum, wyrażają tęsknotę człowieka za stanem pierwotnej Pełni i pragnienie odzyskania tej utraconej Jedni, a środkami służącymi temu są m.in. ofiara, święto, inicjacja, jogistyczne techniki medytacji.

Wzorem androgynii ludzkiej jest androgynia boska, a oba te zjawiska mają swe źródła nie tylko w mitach, ale także w Biblii, pismach gnostyków i filozofii starożytnej, których przykłady prezentuję.

Drugi rozdział to próba ukazania zjawiska androgynii we współczesnym społeczeństwie, w oparciu o materiał teoretyczny. Omawiam więc koncepcję androgynii psychicznej po raz pierwszy przedstawioną w badaniach Sandry L. Bem. Różnorodne badania, które przytaczam, dowodzą, że osoby androgyniczne dysponują w swym repertuarze większą liczbą społecznie aprobowanych i komplementarnych zachowań przydatnych w rozwiązywaniu problemów i uzyskiwaniu społecznych wzmocnień. Trafność tego rodzaju tożsamości objawia się w założeniu, iż im więcej cech przedstawicieli płci przeciwnej posiada dany człowiek, tym stanie się doskonalszy, przy czym zachowa własną tożsamość i umiejętnie pogodzi przejmowane role z własnymi, pełnionymi w społeczeństwie.

Rozpatrując zjawisko androgynii, wykorzystywania cech i zachowań obu płci, nie mam na celu zaprzeczenia istnieniu dualizmu płciowego. Przeciwnie -uważam, że istnienie różnic

płciowych jest faktem niepodważalnym, a podział na płcie jest najpierwotniejszym i najistotniejszym podziałem świata. To właśnie dzięki występowaniu różnic między kobietami i mężczyznami, w wyniku poznawania i zrozumienia osób płci przeciwnej, wyłaniają się niewyczerpane możliwości wzbogacania własnej osobowości.

Pojęcie płci analizuję w dwóch wymiarach: psychologicznym, gdzie kobiecość bądź męskość definiowane są przez pojęcie tożsamości płciowej; oraz społeczno-kulturowym, gdzie kategoriami wyjaśniającymi są identyfikacja i role płciowe, oraz będące ich ideologicznym uzasadnieniem i podstawą procesu socjalizacji, stereotypy płci. Jeśli chodzi o tożsamość płciową nadmieniam również o zaburzeniach tożsamości, jak np.: biseksualizm, homoseksualizm, itp., które polegają na niezgodności psychicznego poczucia płci z kryterium płci biologicznej. Natomiast w kwestii wymiaru społeczno-kulturowego podkreślam ponadto znaczenie socjalizacji w przekazywaniu kulturowych wzorów męskości i kobiecości.

W rozważaniach na temat płci nieuniknione jest wejście w zakres rozważań feministycznych. Dlatego świadomie korzystam z badań nad problematyką płci, prowadzonych na gruncie women's studies, gdyż głównym przedmiotem zainteresowania tych studiów jest, podobnie jak w moim przypadku, szeroko pojmowana kategoria płci. Szczególnie cenne, a mimo to bardzo powoli przyswajane przez polską naukę, jest zaproponowanie nowego sposobu rozumienia płci i wprowadzenie rozróżnienia między płcią i rodzajem, gdzie, pokrótce, płeć odnosi się do biologicznego podziału na kobietę i mężczyznę, a rodzaj odnosi się do społecznego podziału na kobiecość i męskość.

Oprócz zmian zauważanych nie tylko na gruncie badań feministycznych, ale i w ogólnej ideologii feminizmu, następują przede wszystkim istotne zmiany w pojmowaniu płciowości we współczesnej kulturze popularnej. W konsekwencji procesów transformacji społecznej upowszechnia się przekonanie o potrzebie kulturowego partnerstwa i pilnej konieczności

przewyciężenia nierówności płci. Na tle przemian, model androgynii psychicznej staje się już nie tylko zalecanym wzorem, ale też wyrazem osobistych dążeń kobiet i mężczyzn do tożsamości lepiej opisującej ich doświadczenie.

Dla zilustrowania procesu androgynii, w rozdziale trzecim przedstawiam dwa rodzaje postaw: „niezależnych kobiet” i „opiekuńczych mężczyzn”, które polegają na, zdawałoby się, paradoksalnym przejmowaniu hybrydalnych atrybutów płci przeciwnej, a które upowszechniają się w społeczeństwie na coraz szerszą skalę. Cechy „niezależności” i „opiekuńczości” są fundamentalne dla poszczególnych płci, są niezbędne dla efektywnego funkcjonowania dorosłego człowieka, dlatego ich wymiennosc, wykorzystanie przez płęć przeciwną, jest tak jaskrawym przykładem androgynii. Te dwie androgyniczne postawy świadczą o wyborze przez kobiety i mężczyzn takich ról, które ułatwią im osiągnięcie celów i rozwiązywanie problemów.

Postawę „niezależnych kobiet” analizuję w oparciu o ich pracę zawodową, a szczególnie w oparciu o podejmowanie przez kobiety zawodu menedżera lub obejmowanie stanowisk kierowniczych. Bowięm to właśnie przejmowanie przez kobiety męskich cech i zachowań pozwoliło im na podjęcie takiego rodzaju aktywności, a w konsekwencji do wykrystalizowania się tożsamości androgynicznej, najbardziej pożądaney i przynoszącej określone korzyści kobietom na stanowiskach kierowniczych.

Dla przybliżenia całego procesu aktywizacji zawodowej kobiet przedstawiam pokrótce zmiany, jakie nastąpiły w ciągu ostatnich dwóch wieków w pozycji społecznej kobiet; ograniczenia w dostępie kobiet do zawodów, spowodowane m.in. koniecznością godzenia roli wybranej – zawodowej i przypisanej – macierzyństwa, małżeństwa. Nie pomijam również zjawiska podziału zawodów, które jest uwarunkowane nie tylko kulturowo, ale również biologicznie, czyli poprzez skłonności umysłowe kobiet i mężczyzn.

Wraz ze zmianami w intensyfikacji zawodowej kobiet coraz

szersze kręgi zatacza proces feminizacji zawodów, a równolegle rozszerza się zestaw ról społecznych i związanych z nimi możliwości samorealizacji kobiet, objawiający się w rozpowszechniającym się dążeniu kobiet do awansu zawodowego. Powoduje to wykrystalizowanie się dwóch modeli zawodowego funkcjonowania kobiet: „kobiety pracy” i „kobiety kariery”, gdzie drugi model jest reprezentowany przez kobiety androgyniczne, które w swych dążeniach odkrywają i wykorzystują uzupełniające się odmienności płci.

Z kolei postawa „opiekuńczego mężczyzny” wiąże się przede wszystkim z rewolucją ojcostwa, procesem jeszcze nie rozpowszechnionym, ale uświadamianym i zauważanym. Rozwój owych nowych ról męskich – męża i ojca, ukazuję w oparciu o proces redefinicji męskości: zakwestionowania tradycyjnych modeli mężczyzny „miękkiego” i mężczyzny „twardego”, stworzenia nowego modelu męskości – mężczyzny „pogodzonego z samym sobą”. Współczesne przemiany roli i pozycji kobiety implikują również zmianę roli mężczyzny.

Kończąc teoretyczne rozważania w tym rozdziale podkreślam, iż wspólny obu płciom jest ponadto fakt, że zarówno kobiecość, jak i męskość znajdują pełnię w miłości, związku partnerskim, rodzicielstwie; powtarzając za H. Elzenbergiem, że każda natura dąży poprzez miłość do zjednoczenia ze swym drugim biegunem, gdyż dopiero wtedy może doświadczać pełni człowieczeństwa .

Ostatni rozdział stanowi praktyczną stronę mojej pracy. Wybierając badanie postaw androgynicznych u „niezależnych kobiet”, pragnę ocenić w jakim stopniu kobiety na stanowiskach kierowniczych i menedżerskich cechują się tożsamością androgyniczną i na ile ją sobie uświadamiają; w jaki sposób pełnienie zawodu, należącego w zasadzie do repertuaru zawodów męskich, wpływa na przejmowanie przez kobiety ról, czy zachowań płci przeciwnej; oraz w jakim stopniu rezygnują z tradycyjnych ról dla rozszerzenia zakresu własnych możliwości.

Wydaje się, iż w całej mojej pracy, zarówno rozważaniom teoretycznym, jak i badaniom terenowym, towarzyszy nieustannie próba odpowiedzi na pytanie: czym jest dzisiejsza androgynia? Być może podświadomym dążeniem do Pierwotnej Jedności, Pełni, o której mówi mit; poszukiwaniem własnej tożsamości, wewnętrznej równowagi; a może sposobem na życie, reakcją na zmiany zachodzące w świecie. Celem tej pracy jest ukazanie, iż we współczesnym społeczeństwie istnieją jednostki, zachowania androgyniczne, bardziej lub mniej uświadamiane. Przy czym niezbędnym dopełnieniem moich rozważań na gruncie literatury naukowej są przeprowadzone wywiady, bez których praca nie odzwierciedlałaby pełnego obrazu badanej rzeczywistości.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.